

Vlaams Ruraal Netwerk

Vlaams Ruraal Netwerk

INTERNE EVALUATIE

Werkjaar 2012

Alexander Spriet, Ariane Van Den Steen & Nele Vanslebrouck

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

VLAAMSE OVERHEID - Departement Landbouw en Visserij
Koning Albert II-laan 35, bus 40 - 1030 Brussel
Tel: +32(0)2 552 77 17 - Fax: +32(0)2 552 77 01 - www.ruraalnetwerk.be

Inleiding	3
Doelstellingen 2012	4
Organisatie	4
Externe evenementen	4
Interne evenementen	4
Andere	5
Communicatie	5
Website.....	5
Nieuwsbrief.....	5
Andere communicatie	5
Transnationale ondersteuning (door deelname en door communicatie).....	5
Realisaties 2012.....	6
Organisatie	6
Externe evenementen	6
Studiedagen en informatiemomenten	6
Excursies en uitwisselingen	14
Interne evenementen.....	17
Andere	18
Goed Geboerd. Een portie landbouw op je bord!.....	18
Brainstormdag PDPO III	19
Communicatie	20
Website Vlaams Ruraal Netwerk.....	20
Nieuwsbrief.....	20
Andere publicaties.....	20
Communicatie- en promotiemateriaal.....	21
Andere communicatie	21
Transnationale ondersteuning	22
Lessen uit het verleden: aandachtspunten voor de toekomstige werking.....	23
- op het vlak van organisatie van activiteiten	23
- op het vlak van communicatie	23
- op het vlak van transnationale ondersteuning	23

Inleiding

Het Vlaams Ruraal Netwerk heeft nu reeds vijf drukke werkjaren achter de rug. We kunnen besluiten dat 2012 terug een zeer positief jaar was voor het Vlaams Ruraal Netwerk. Omdat er steeds ruimte is voor verbetering, hebben we in deze evaluatie alle activiteiten, realisaties, ondervindingen,... van 2012 grondig onder de loep genomen.

Opnieuw vergelijken we de doelstellingen voor 2012 met de realisaties. Hierbij vormen de overkoepelende thema's organisatie, communicatie en transnationale ondersteuning terug de rode draad doorheen dit evaluatiedocument. Verbeterpunten kunnen meegenomen worden naar de werking in 2013 en/of later. Ook uw mogelijke opmerkingen of tips kunnen ons helpen – aarzel dus zeker niet deze door te geven!

Veel leesplezier,

Nele Vanslebrouck
Coördinator Vlaams Ruraal Netwerk
Februari 2013

Doelstellingen 2012

Op basis van de interne evaluatie van het werkjaar 2011 schoven we begin 2012 volgende speerpunten naar voren:¹

Op basis van de evaluatie van 2011 en de brainstormdag voor 2012 werd beslist om ook in 2012 verder te werken op de asoverschrijdende benadering van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling. Hierbij behouden we de drie grote pijlers (organisatie, communicatie en transnationale ondersteuning) en laten we die steeds meer in elkaar doorlopen. Aansluitend krijgt de voorbereiding van het volgende GLB en PDPO (in de mate van het mogelijke) steeds meer aandacht in onze werking en in onze communicatie.

Organisatie

Op het vlak van organisatie van evenementen probeert het Vlaams Ruraal Netwerk een breed publiek aan te spreken door een groot gamma aan verschillende formats aan te bieden.

Externe evenementen

Het Vlaams Ruraal Netwerk plant in 2012 verschillende activiteiten naar het grote publiek:

Een eerste activiteit vond reeds plaats op 7 februari 2012 en was een “**consultatiedag**” naar alle Vlaamse actoren binnen plattelandsontwikkeling. Deze dag werd op vraag van de Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid georganiseerd en werd reeds in 2011 (o.a. via de input van een werkgroep) voorbereid. Op basis van de verslagen van de rapporteurs wordt hieruit een rapport gedistilleerd dat meegenomen kan worden in de verdere voorbereidingen van PDPO III.

Een tweede activiteit (gepland: april) draait rond de **korte ketenwerking** en wordt in overleg met de Afdeling Duurzame Landbouwonwikkeling en de provincies opgestart.

Een derde activiteit voor externen (gepland: mei) brengt projecten van verschillende **Europese fondsen** (ELFPO, EFRO, ESF, Cohesiefonds) bij elkaar, zodat er meer duidelijkheid komt over de focus van de individuele fondsen en de resultaten die bereikt worden. Dit kadert in de gesprekken rond het toekomstige plattelandsontwikkelingsbeleid.

Als vierde externe studiedag (gepland: juni) focussen we op **samenwerking** en de economische en sociale voordelen die dit met zich mee kan brengen.

In het najaar plannen we nog een studiedag/informatiemoment rond de link tussen **landbouw en recreatie** (gepland: september).

Indien gewenst door de Leadergroepen plant het Vlaams Ruraal Netwerk in november 2012 een **begeleidingsevent** rond de evaluatie van de huidige strategie. Hiervoor dient nog overleg gepleegd te worden.

Tot slot plant het Vlaams Ruraal Netwerk drie **excursies/informatiebezoeken** binnen Vlaanderen. Tijdens een eerste event (8 februari) werd samen met een Finse delegatie dieper ingegaan op de melkveehouderij in Vlaanderen. Hiervoor werden zowel een presentatie gegeven als bedrijfsbezoeken georganiseerd. Daarnaast plant het Vlaams Ruraal Netwerk nog twee excursies/uitwisselingsmomenten (gepland: mei / oktober).

Interne evenementen

Naast activiteiten open voor het grote publiek werkt het Vlaams Ruraal Netwerk ook in 2012 verder op het succesvolle traject van de ervaringsplatformen. Mogelijke onderwerpen voor de drie edities die in 2012 zullen

¹ Uit het planningsdocument werkjaar 2012

plaats vinden zijn “Water” (gepland: 6 maart), “Ketenwerking” (gepland: juni) en “Samenwerkingsprojecten Leader” (gepland: oktober). Dit laatste evenement wordt dan ook open gesteld voor de geïnteresseerde collega’s uit de provinciale middens en Plaatselijke Groepen.

Andere

Daarnaast organiseert het Vlaams Ruraal Netwerk tijdens de zomermaanden van 2012 (juli -september) een **interactieve informatiecampagne** waarbij de vijf Vlaamse provincies één weekend(dag) worden aangedaan. Hiervoor wordt, in samenwerking met een externe firma, een stand uitgewerkt waarbij boodschappen rond de rol van landbouw in het verleden, heden en toekomst naar het brede publiek worden gebracht. Deze campagne wordt gelinkt aan de Europese campagne rond “50 years CAP”.

Het Vlaams Ruraal Netwerk kan, indien er mogelijkheid toe bestaat, ingaan op vragen van **derden**. Zo verlenen we in 2012 zeker al onze medewerking aan de provincie Vlaams-Brabant (event gepland op 11 mei) en aan de prijsuitreiking van de wedstrijd “Vrouwelijk talent op het platteland” van de KVLV (gepland op 13 mei).

Communicatie

Website

In 2012 staat de verdere uitbouw van de nieuwe website centraal. Nu de overstap werd gerealiseerd kan deze volledig uitgebouwd worden. Vooral inhoudelijke aanvullingen staan op de planning!

Nieuwsbrief

De vier nieuwsbrieven worden in 2012 opgehangen aan het thema “Landbouwer als...”, waarmee we de verbinding maken met de evenementen die voor het brede publiek worden georganiseerd.

Geplande onderwerpen zijn:

maartnummer: Landbouwer als manager

juninummer: Landbouwer als “sociaal dier”

septembernummer: Landbouwer als plattelandsactor

decembernummer: Landbouwer als deel van het geheel (verleden, heden, toekomst).

Hierbij wordt in 2012 eindelijk werk gemaakt van een directe link tussen de nieuwsbrief en de artikelen op de website, waarbij getracht wordt om de website regelmatig aan te vullen met informatie die past binnen het driemaandelijks thema.

Andere communicatie

Naast het vervolg van het project rond het fotoboek (publicatie voorzien zomer 2013) plant het Vlaams Ruraal Netwerk een rapport op basis van het debat “Jonge landbouwer / Jeune agriculteur”, dat in december 2011 samen met het Waals Ruraal Netwerk werd georganiseerd.

Een tweede publicatie, die wijd verspreid zal worden, betreft een rapport op basis van de bevindingen tijdens de consultatiedag begin februari 2012. Op basis van deze resultaten en in overleg met het Uitvoeringscomité PDPO II kunnen latere publicaties en/of activiteiten gepland worden.

Transnationale ondersteuning (door deelname en door communicatie)

Het Vlaams Ruraal Netwerk neemt ook in 2012 deel aan de vergaderingen van het Coordination Committee, Leader Subcommittee en National Rural Networks. Daarnaast spelen we een actieve rol in de hiermee verbonden werkgroepen, waarbij we ons ook in 2012 engageren voor diverse technische werkgroepen en focus groepen. Hierbij spelen we actief in op de activiteiten die door de Europese Commissie (o.a. ter voorbereiding van het volgende PDPO-programma) worden georganiseerd. We verlenen ook onze medewerking aan de activiteiten rond korte keten en aan de enquête die door het Italiaanse Ruraal Netwerk in 2011 werd gelanceerd en die peilt naar het plattelandsgevoel van de Europese jongeren.

Daarnaast werken we ook in 2012 verder op de actieve representatie van Vlaanderen op internationaal vlak, waarbij aandacht wordt gegeven aan artikelen, presentaties en de ad hoc-ontvangsten van groepen.

Realisaties 2012

Organisatie

Externe evenementen

Studiedagen en informatiemomenten

In 2012 werden zeven studie- en informatiedagen voor het grote publiek georganiseerd. Hierbij werd de aoverschrijdende benadering van PDPO II-problematieken zo ver mogelijk doorgetrokken.

Een eerste activiteit vond plaats op 7 februari 2012 en was een “consultatiedag” voor alle Vlaamse actoren binnen plattelandsontwikkeling. Deze dag werd op vraag van de Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid georganiseerd en werd reeds in 2011 (o.a. via de input van een werkgroep) grondig voorbereid. Op basis van de verslagen van de rapporteurs werd hieruit een rapport gedistilleerd dat meegenomen kan worden in de verdere voorbereidingen van PDPO III. Dit is tevens te raadplegen op onze website (<http://www.ruraalnetwerk.be/publicaties-0/rapport-consultatiedag-platteland-na-2013-waar-zetten-we-op>).

Op 3 april vond een tweede studiedag plaats in Gingelom. Daar hebben we, in samenwerking met het Waals Ruraal Netwerk, een debriefing van de studiedag “Jonge landbouwers” georganiseerd. Na afloop van onze bijeenkomst tijdens Agribex (december 2011) hadden alle partijen namelijk aangegeven dat ze interesse hadden in een vervolgotraject. Tijdens de debriefing met 19 deelnemers werden de resultaten van het debat “jonge landbouwers” onder de loep genomen en mogelijke toekomstige activiteiten werden besproken.

Voor een derde activiteit trokken we op 17 april richting Vlaams-Brabant. Daar kwam het thema “korte keten” aan bod. We bezochten er twee hoeves waar eigen producten aan de man gebracht worden, maar ook het concept CSA (Community Supported Agriculture) werd toegelicht op het veld tijdens een bezoek aan “Het Open Veld”.

Op 11 mei hebben we bijgedragen aan de studievoormiddag “plattelandsontwikkeling in de regio” in Roosdaal, Vlaams-Brabant. Op vraag van de aanwezigen en de organisatoren werd ook een presentatie gegeven over het toekomstige PDPO III binnen het Europese kader (of toch wat er reeds van bekend is).

De vijfde studiedag vond plaats in de eerste helft van 2012, namelijk op 14 juni. Tijdens deze dag hebben we de aanwezigen geïnformeerd over de samenwerking op sociaal en economisch vlak op het Vlaamse platteland. Deze studiedag werd georganiseerd in samenwerking met het Streekoverleg Zuid-Oost-Vlaanderen (SERR/RESOC), Leader Vlaamse Ardennen en de Provincie Oost-Vlaanderen.

Tijdens de zomermaand augustus hebben we te Merelbeke een infoavond georganiseerd rond agroforestry, in combinatie met een bezoek aan een demoperceel agroforestry. Onder andere de technische en juridische aspecten van de PDPO-subsidiemaatregel werden belicht.

Onze zevende studiedag ging door op 14 november. De bedoeling was de aanwezigen te informeren over de relatie tussen landbouwer en recreant op het Vlaamse platteland. We keken hoe landbouwers kunnen inspelen op de noden van recreanten, onder andere door verbredingsactiviteiten voor jong en oud. Ook de mogelijke overlast die deze recreatie met zich meebrengt werd besproken.

De geplande organisatie van externe evenementen rond de begeleiding van LEADER en het bijebrengen van verschillende Europese fondsen werd, wegens het gebrek aan vraag en/of nood, niet behouden. Dit werd opgevangen door het organiseren van drie externe evenementen (met name die voor jonge landbouwers in februari, in Vlaams-Brabant in mei en rond agroforestry in augustus) op vraag van de plattelandsactoren.

Een verslag van alle activiteiten georganiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk vindt u terug op onze website. De onderstaande teksten werden hier dan ook bijna integraal uit overgenomen.

1: Consultatiedag 7 februari, Brussel: “Platteland na 2013: waar zetten we op in?”

Met het oog op het nieuwe programma voor plattelandsontwikkeling, dat voor zeven jaar ingaat vanaf 2014, heeft het Vlaams Ruraal Netwerk alle plattelandsactoren bijeen geroepen op 7 februari in Brussel. De bedoeling van deze dag was om te kijken of de zes prioriteiten voor het toekomstig plattelandsprogramma die door de Europese Commissie naar voor worden geschoven, ook prioriteiten zijn voor Vlaanderen.

Dhr. Jules Van Liefferinge, Secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij, heette alle deelnemers van harte welkom. Hij gaf aan dat met deze consultatiedag de voorbereiding van het volgend Vlaams programma voor plattelandsontwikkeling wordt afgetrapt, en dit op basis van de voorstellen van de Europese Commissaris voor Landbouw Çiolos. Na een kort overzicht van de verschillende delen van de dag, wenste Dhr. Van Liefferinge alle 170 deelnemers veel succes en riep hij hen op om samen de dag te doen slagen.

Vervolgens nam Nele Vanslembrouck, coördinator van het Vlaams Ruraal Netwerk, het woord. Zij stelde de zes prioriteiten van de Europese Commissie aan de deelnemers voor, en schetste de ruimere context waarbinnen deze prioriteiten kaderen. De volledige presentatie vind je op onze website.

Na de theorie was het de beurt aan de deelnemers zelf om de Vlaamse realiteit onder de loep te nemen. Er werden twaalf groepen gevormd, die nogmaals onderverdeeld werden in subgroepjes. In deze kleine groepjes werd telkens gekeken per sub-prioriteit of beleid hierrond ontwikkelen relevant is voor Vlaanderen. De volgende stap was het waarderen van elke sub-prioriteit. Hiervoor kreeg elk groepje 20 fiches, die elk 50 euro vertegenwoordigden. Dit leidde tot heel wat discussie, maar uiteindelijk werd in elk groepje een definitieve vastlegging van het budget bereikt en werden de belangrijkste argumenten voor deze besteding aangegeven. Dit werd dan gepresenteerd aan de andere subgroepjes.

Na de lunch werden 2 groepen per prioriteit gevormd. De deelnemers gaven aan welke maatregelen en acties zouden kunnen genomen worden bij deze prioriteit, waarna een stemming volgde. De twee maatregelen met de meeste stemmen werden verder uitgewerkt. Ook hier was er wel wat discussie binnen de groepen, maar vaak leidde dit tot originele en concrete ideeën. Deze ronde werd twee keer gehouden, zodat alle deelnemers maatregelen mee konden uitdenken bij twee prioriteiten.

Na deze twee sessies keerden alle groepjes terug naar de plenaire zaal. Aan de deelnemers werd hun mening van de dag gevraagd. De meest gehoorde commentaren waren dat men met een tevreden gevoel naar huis ging, maar dat de dag te kort was om echt tot concrete ideeën te komen. Een bezorgdheid die de meeste deelnemers aangaven was de vraag wat er hierna met de resultaten zal gebeuren.

In het slotwoord gaf Mevr. Patricia De Clercq, woordvoerder van het Beleidsdomein Landbouw en Visserij, een antwoord op deze vraag. Zij vertelde de deelnemers dat het Vlaams Ruraal Netwerk een rapport zal maken met de resultaten van deze dag. Dit rapport zal er komen op basis van de verslagen die de rapporteurs per werkgroep opmaken. Deze verslagen zullen vervolgens samen worden gegoten tot één geheel. Dit rapport zal wijd worden verspreid en onder andere op de website van het Vlaams Ruraal Netwerk te raadplegen zijn. Bij de opmaak van het PDPO III-programma zal waar mogelijk rekening worden gehouden met de ideeën en resultaten van dit rapport. Tot slot dankte Mevr. De Clercq alle aanwezigen, en werd iedereen uitgenodigd op een welverdiende receptie.

Het was een vruchtbare dag, waar tijdens de receptie op geklonken werd.

2: Slotvergadering jonge landbouwers 3 april, Gingelom: debriefing van het “debat jonge landbouwers – realiteit en uitdagingen” op Agribex

Mits tijdens deze namiddag enkel inhoudelijke discussies plaatsvonden en mogelijke toekomstvoorstellen werden gedaan, werden deze zaken enkel in een inhoudelijk rapport/samenvatting genoteerd. Dit rapport kan aangevraagd worden bij het Vlaams Ruraal Netwerk.

In totaal waren hier 19 personen aanwezig. De vertegenwoordigde jonge landbouwerorganisaties waren FUGEA, FJA, Groene Kring, Jong ABS en VAC. Uiteraard was het Waals en Vlaams Ruraal Netwerk hier ook aanwezig als trekkers van deze slotvergadering. De gespreksonderwerpen van deze dag waren “ondersteunen van producentenorganisaties, ook naast de zuivelsector”, “vorming vraag / aanbod”, “relaties met de banksector”, “begeleiding bij de installatie” en “delen van informatie tussen de landbouworganisaties”. Er zijn ook een aantal afspraken gemaakt, dit voornamelijk op gebied van media en uitwisselingen. Maar ook rond publicaties over goede praktijken zijn er afspraken gemaakt. Er werden acties vooropgesteld, zowel op korte, middellange als op lange termijn. Zo dachten we onder andere aan het sensibiliseren van de regionale en nationale zenders. Ook terreinbezoeken in Vlaanderen en Wallonië viel onder de acties op middellange termijn. Op 30 oktober 2012 is hier dan ook effectief werk van gemaakt.

3: Studiedag 17 april, Vissenaken – Huldenberg - Heverlee: “Korte keten: voordelen en kansen”

De derde studiedag van het Vlaams Ruraal Netwerk ging door in de provincie Vlaams-Brabant en werd ditmaal geheel gewijd aan het thema ‘korte keten’.

Aangekomen in Leuven zetten we met 21 personen koers richting het eerste bezoek: hoeve ‘In de zon’ te Vissenaken. Hoeve In de zon wordt uitgebaat door Ann Vandepoel en Dirk Rummens. Het is een gemengd bedrijf (akkerbouw en veeteelt) en is één van de vier boerderijen die deel uitmaakt van de coöperatie Hoevevlees. Ook is er nog een slager die de vijfde coöperant vormt van Hoevevlees. Hoevevlees staat zelf in voor zo goed als het hele proces: het vlees produceren, de producten verpakken, het verkopen, de administratie, ... een waar voorbeeld van korte keten dus.

Tijdens dit eerste bezoek kwam Ann als eerste spreker aan het woord. Zij vertelde ons wat meer over de algemene werking van Hoevevlees, voor wat ze staan, waarom ze dit doen, ... We vernamen er ook dat het principe van korte keten echt belangrijk is voor hen. Zo eisen ze onder andere van hun leveranciers dat de grondstoffen alleen in EU-lidstaten hun oorsprong mogen vinden. Op die manier verkleinen ze de voedselkilometers en dus ook de ecologische voetafdruk. De afspraak binnen Hoevevlees is dat iedere boerderij een deeltje van het ganse proces op zich neemt. Zo staat An in voor de digitale zijde van het verhaal, zoals de website onderhouden, de webwinkel up-to-date houden, online vragen beantwoorden, ...

Daarna hoorden we Maayke Keymeulen (Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij). Zij stelde het strategisch plan korte keten voor. Maayke gaf ons een algemeen beeld van korte keten: waarvoor staat korte keten nu juist, welke soorten initiatieven zijn er, de verschillende voordelen, de verschillende doelstellingen van het strategisch plan korte keten, ... Uiteindelijk blijkt samenwerking één van de succesfactoren te zijn van korte keten-initiatieven. De derde spreker op het bedrijf was Gard Bemelmans van boerderij De Brabander. Boerderij De Brabander maakt deel uit van ‘Hartenboer’. Hartenboer stelt producten van land- en tuinbouwproducenten van het Hageland en Limburg beschikbaar aan de hele regio. Onder deze naam brengen ze dus duurzaam geproduceerde hoeveproducten op de regionale markt. Iedereen kan producten bestellen op de ‘webwinkel’ van Hartenboer en deze afhalen in één van de erkende afhaalpunten. We vernamen ook dat bij Hartenboer, net zoals bij Hoevevlees, de verantwoordelijkheid voor de verschillende onderdelen van het proces wordt verdeeld onder de leden. Zo staat boerderij De Brabander in voor het financiële luik (kopen en verkopen).

Na deze drie sprekers volgde een rondleiding op het bedrijf en konden we genieten van een lunch met producten van Hoevevlees en Hartenboer.

In de namiddag volgden nog twee praktijkvoorbeelden. Het eerste bedrijf was Hof Ter Vaeren in Huldenberg. Het bedrijf verzorgt onder andere een 70-tal witblauwe dubbeldoelkoeien. Dit ras wordt ook in hoeve In de zon gekweekt.

Naast de akkerbouwactiviteiten en het verzorgen en melken van vee produceert de familie ook heel wat hoeveproducten. Het hoeve ijs zonder bewaarmiddelen is een van de grootste redenen waarom mensen altijd terugkomen naar het bedrijf. We kregen er een uitgebreide en leerrijke rondleiding, waar ook veel vragen gesteld en beantwoord werden door Karin Vanacker.

Voor het laatste bezoek van de dag trokken we naar Heverlee, waar we een bezoekje brachten aan 'Het Open Veld' van Tom Troonbeeckx. Het Open Veld is een CSA bedrijf, wat staat voor Community Supported Agriculture. Bij dit systeem kopen mensen jaarlijks een oogstaandeel. In ruil daarvoor mogen ze dan het hele jaar door groenten en fruit oogsten, zolang de voorraad strekt. Tom keert zichzelf maandelijks een vast loon uit en het oogst risico is gedeeld. Door het vooruitbetalen van een vaste jaarlijkse bijdrage delen de mensen mee in het eventuele oogstverlies maar ook als er onverwacht hoge opbrengsten zijn. Een win-win situatie dus!

Hierna zetten we terug koers richting Leuven en konden we terugblikken op een aangename en opnieuw leerrijke studiedag.

4: Studievoormiddag 11 mei, Roosdaal: "Plattelandsontwikkeling in de regio"

De provincie Vlaams-Brabant en het Vlaams Ruraal Netwerk sloegen de handen in elkaar om op 11 mei een studievoormiddag te organiseren met als titel "Plattelandsontwikkeling in de regio".

Monique Swinnen, gedeputeerde plattelandsbeleid Vlaams-Brabant, verwelkomde iedereen in het gemeenschapscentrum Koetshuis in Roosdaal. Ze kondigde ook de eerste spreker aan, namelijk Jan Buys (provincie Noord-Brabant, Nederland).

Jan had het over de transitie van stad en platteland. Hij gaf kort een historische schets. Hierbij hoorden we dat de beleidsvoering en uitvoering in de loop der jaren serieus verschoven was. Zo was het in de jaren 80 volledig een rijksaangelegenheid, in '90 kregen de provincies een rol waardoor een hybride systeem ontstond. In de jaren 2000 verschoof het accent naar de provincies (Investeringsbudget Landelijk Gebied) en in de jaren 2010 merken we op dat de provincies primair verantwoordelijk zijn.

Een innovatieve topregio heeft naast aantrekkelijke steden ook een vitaal platteland nodig weet Jan ons te zeggen. "Ook de interactie tussen ondernemers en burgers moeten we vergroten. Een goede manier om dit te doen is door bijvoorbeeld de ondernemer samen met de buurt een plan te laten ontwikkelen ; zo ontstaat er geen ruzie en zijn er geen verrassingen achteraf. De kern van het verhaal is om vooral lokale oplossingen te gaan zoeken met niet alleen input van het beleid, maar ook de samenleving proberen te helpen door hen zelf met oplossingen naar buiten te laten komen. Zolang het aansluit bij de doelstellingen van de gemeente/provincie én als de provincie er nog beter kan van worden, moeten alle ideeën in overweging genomen worden."

Als tweede spreker mochten we Wouter Bertier verwelkomen. Hij is coördinator van de Plaatselijke Groep Westhoek. Ook Wouter volgt een beetje Jan zijn verhaal, alleen stelt hij dat de provincie Noord-Brabant al een stuk verder staat. Want Wouter deelt ons mee dat hét plan niet bestaat. Streekwerking steunt op voortdurend herbronnen en –formuleren van acties. Ook de Lokale Ontwikkelingsstrategie wordt in zijn presentatie uit de doeken gedaan. Een belangrijk punt in zijn presentatie was het feit dat er in ontwikkelingsstrategieën méér moet worden gefocust: op kwetsbare dorpen, op jongeren, op duurzaamheid, op ruimtelijke kwaliteit, ... En deze verzuchting komt uit de praktijk: binnen de Plaatselijke Groep Westhoek merkt men nu dat ze een aantal zaken verkeerd hadden ingeschat aan het begin van de programmaperiode (PDPO II). Dit kunnen ze meenemen naar de toekomst toe om de streekidentiteit en de Lokale Ontwikkelingsstrategie continu te verbeteren.

Na deze twee interessante voordrachten en een welverdiende pauze mochten we luisteren naar de eerste vrouwelijke spreker van deze voormiddag, namelijk Mireille Groot Koerkamp (Leader-coördinator Salland). Zij had het over de financiële kant van het verhaal, maar dan de “problematische” zijde: “wat doe je als het geld op is?” In het PG-gebied Salland was 3.600.000 euro aan subsidies voorzien (Europees, provinciaal en gemeentelijk geld). Sinds maart 2011 is het budget voor het Leadergebied opgebruikt. Dit betekende echter niet het einde van het Leadergebied. Men begon te zoeken naar andere subsidies (Health Check, provinciale regelingen, fondsen, sponsoring, ...), maar ondertussen konden ze ook al de periode 2014 – 2020 voorbereiden. Ook de initiatiefnemers werden/worden creatiever. Er duiken allerlei vormen van financiering op, zoals gebiedsfondsen en streekrekeningen.

De laatste spreker was de coördinator van het Vlaams Ruraal Netwerk. Nele Vanslembrouck had het over PDPO III binnen het Europese kader. Eerst kregen we een algemeen overzicht van de stand van zaken in het huidige programma voor plattelandontwikkeling (PDPO II). Daarna gingen we dieper in op de toekomst, waar we (mogelijk) naartoe gaan... We kregen een dia voorgeschoteld met de schets van de nieuwe structuur. We zien dat het Europees Fonds voor Plattelandontwikkeling voorziet in zes EU-prioriteiten. Ook het financiële gedeelte komt aan bod: de verdeling van het budget is nog niet gekend en om budget toegekend te krijgen moet de lidstaat voldoen aan een aantal ex-ante conditionaliteiten. Ook zal er zoiets bestaan als een prestatiereserve. Nele haalde tot slot een aantal voorlopige voorstellen aan met betrekking tot de huidige Assen 3 en 4, waarbij ze ook duidde op het feit dat dit nog maar voorstellen zijn op Europees niveau, en dat deze nog ingepast moeten worden in een definitieve Europese én Vlaamse uitwerking. Uiteindelijk kunnen we stellen dat er zowel op Europees als Vlaams niveau nog veel onduidelijkheden en onzekerheden zijn, maar dat we ons desondanks toch al aan het voorbereiden zijn op de volgende programmaperiode. Dit wordt ongetwijfeld nog vervolgd!

Na het opnemen van al deze interessante informatie op zo’n korte tijd kon iedereen genieten van een broodjeslunch en kunnen we terugkijken op een zeer geslaagd studievoormiddag.

5: Studievoormiddag 14 juni, Zottegem – Zwalm – Ronse – Zingem – Machelen-aan-de-Leie: “Sociaal-economische samenwerking”

Op 14 juni verzamelden de 20 deelnemers van de studiedag rond sociaal-economische samenwerking in het station van Zottegem. Daar werd het Fietspunt van Groep INTRO bezocht. Eén van de medewerkers stond ons te woord. Hij vertelde ons dat het Fietspunt zeer succesvol is. De fietspuntmedewerkers verzorgen het toezicht op en onderhoud van de fietsstallingen aan het station. Fietsgebruikers kunnen er terecht voor fietsverhuur en kleine herstellingen volgens het thuiskomprincipe (’s ochtends je fiets afleveren en, indien mogelijk, ’s avonds terug komen oppikken). Zo stellen zij ook een aantal Blue-bikes (eigendom van de NMBS holding) ter beschikking. Toch kennen vele mensen nog steeds het Fietspunt en haar werking niet, dus is er wel degelijk nog veel groeipotentieel!

Daarna werd een bezoek gebracht aan woon- en zorgcentrum ‘Huize Roborst’ te Zwalm. De Leaderprojecten ‘Thuiszorgondersteunende service met seniorenrestaurant en facilitaire dienstverlening’ en ‘Natuurbeleving met ouderen op het platteland’ werden er voorgesteld. In het seniorenrestaurant kunnen senioren van 60 jaar of ouder iedere werkdag terecht voor een maaltijd tegen een democratische prijs. Zo hoeven ze niet zelf thuis in te staan voor een warme maaltijd, en kunnen ze gezellig met andere senioren eten. De zorgvriendelijke badkamers staan in de voormiddag ten dienste van de bewoners en de verzorgers van Huize Roborst. In de namiddag kan deze accommodatie gebruikt worden om zorgbehoevenden die in Zwalm wonen te behandelen. Met het project ‘Natuurbeleving met ouderen op het platteland’ werd de tuin achter het rusthuis heraangelegd tot een belevingstuin. De bewoners kunnen er nu genieten van de rust en de natuur. De herinneringen en verhalen die tijdens de natuurbelevingsactiviteiten naar boven komen, worden opgetekend en komen in een bundel.

De volgende halte was ‘Grijkoort’ in Ronse. Dit centrum omvat een aantal opleidings- en tewerkstellingsprojecten, gesitueerd binnen vijf hoofdactiviteiten: ‘groenbeheer’, ‘strijk’, ‘restaurant’, ‘renovatie’ en ‘sociale kruidenier’. Binnen de groensector kan beroep gedaan worden op Grijkoort voor tuin-,

park- en plantsoenonderhoud, bos- en natuurbeheer en landschapszorg. In restaurant De Pepermolen kan iedereen aanschuiven aan tafel. Mensen met een bescheiden inkomen kunnen in aanmerking komen voor een verminderd tarief. Het restaurant verzorgt daarnaast ook een traiteurdienst, en catering bij recepties, opendeurdagen en allerlei andere evenementen. De renovatiewerken die Grijskoort uitvoert zijn onder andere afbraak, ruwbouw, sanitair, elektriciteit, vloeren, betegeling, schrijnwerk en binnenhuisdecoratie. Het project sociale kruidenier dat in juni 2012 van start gaat, komt in de plaats van de voedselbank. De sociale kruidenier is een winkel waar mensen voedsel en andere producten kunnen aankopen aan een voordelig tarief. Om al deze activiteiten uit te voeren richt Grijskoort zich naar personen die gemotiveerd zijn om te werken, maar die omwille van verschillende redenen een tijd werkloos zijn. Werkzoekenden kunnen binnen Grijskoort een zeer ruim aanbod vinden. Ze kunnen zowel een opleiding volgen als binnen een bepaald contract tewerkgesteld worden. Iedere klant kan een beroep doen op het professioneel uitgebouwd aanbod van Grijskoort, en ondersteunt hiermee sociale tewerkstelling in de regio.

Na de lunch in Ronse trok de groep richting Zingem voor een bezoek aan zorgboerderij 'De Valleihoeve'. Hier krijgen jongeren vanaf 12 jaar de mogelijkheid om tot rust te komen. Dit betekent dat ze een halve dag of een volledige dag per week op het bedrijf zijn. Het project kan één trimester, een half jaar of een volledig schooljaar in beslag nemen. Jongeren helpen steeds samen met de zorgboer of zorgboerin mee. Na afloop van het project is het de bedoeling om terug mee de lessen te volgen met de klas. Per dag dat er een jongere op het bedrijf aanwezig is, krijgt de zorgboer een financiële vergoeding. Deze is echter heel beperkt, waardoor het financiële zeker geen reden of motivatie is om te starten met een zorgboerderij. De motivatie van zorgboeren is vooral sociaal van aard. Deze zorgboer en zorgboerin willen jongeren de kans geven om de dingen op een rijtje te zetten, en later de draad terug op te nemen. Op het bedrijf worden de eigen producten verwerkt en is een hoewinkel gemaakt waar melk, melkproducten, groenten en fruit kunnen gekocht worden. Ook werd de oude schuur omgebouwd tot smulschuur met een buitenterras. De mensen kunnen er valleigolf spelen en scooters huren. Genoeg werk voor de boer en de boerin dus, maar toch vinden ze het belangrijk om ook tijd en aandacht te geven aan jongeren die nood hebben aan rust en reflectie.

De laatste halte was het biologisch-dynamische groentebedrijf 'De Zonnekouter' in Machelen a/d Leie. De bedrijfsleider stelde er het project 'De Vroente' voor. Dit is een regionaal samenwerkingsverband van drie kleinschalige Oost-Vlaamse bioboeren, gericht op rechtstreekse streekgebonden verkoop. Naast De Zonnekouter maken ook Ourobouros uit Zwalm en De Kollebloem uit Herzele deel uit van De Vroente. De drijfveren achter dit project zijn ten eerste het zoeken naar nieuwe duurzame economische modellen, en ten tweede zin in samenwerken. De basisprincipes bij De Vroente zijn: gezamenlijke vermarkting vanuit solidariteit; samen werken met respect voor ieders eigenheid; holistische bedrijfsvoering; open en eerlijke communicatie binnen de groep; respecteren van de gemaakte afspraken; naast het economische luik ook samen werken rond bedrijfsontwikkeling, verdieping, groei. Concreet bouwt elk zijn eigen verkoopsysteem uit, stellen de drie bedrijven jaarlijks een gezamenlijk teeltplan op, organiseren ze onderling transport, en bouwen ze een gemeenschappelijk website uit. Belangrijk hierbij is dat elke boer zijn goesting doet. Er worden meteen ook richtprijzen bepaald, zodat er een eerlijke prijs is voor zowel de boer als voor de consument. In de loop van het jaar koopt de ene boer dan producten van de anderen, en omgekeerd. Het sociale aspect is in dit project ook heel belangrijk. De boeren willen voeling houden met elkaar, en werken naar open en eerlijke communicatie. Ze willen een visie ontwikkelen en zorgen voor een goede levenskwaliteit van elk. Daarnaast willen ze ook samen werken aan een goede productkwaliteit, en bedrijfservaring en nieuwsbrieven uitwisselen. De boeren voelen zich door elkaar gesteund en weten dat ze er niet alleen voor staan.

6: Infoavond agroforestry 17 augustus, Merelbeke: "Agroforestry: infoavond en bezoek demoperceel"

Op vraag van het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek en het Departement Landbouw en Visserij organiseerden we op 17 augustus een infoavond rond agroforestry.

Een veertigtal geïnteresseerden vertrokken met de bus vanuit Merelbeke naar de agroforestrypercelen van Groep Mouton in Lochristi om agroforestry in de praktijk te gaan bekijken.

Anke De Dobbelaere van Inagro en Bert Reubens van het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) gebruikten hun expertise om de aanwezigen deskundige uitleg te verschaffen.

Alle belangrijke aspecten kwamen aan bod: de keuze van de bomen, de keuze van het perceel, de aandachtspunten bij het planten, het beschermen en onderhoud van de bomen en verschillende mogelijkheden voor de onbeteelde strook tussen de bomen.

De infoavond werd ingezet door landbouwer Louis-Marie Tennstedt uit Herne die zijn persoonlijke ervaringen en visies over agroforestry deelde met het publiek. Belangrijke aandachtspunten voor hem zijn onder meer de keuze van de bomen en de zorg voor de bomen gedurende de eerste jaren om kwaliteitshout te bekomen. Juridische aspecten zijn volgens hem een belangrijk aandachtspunt voor het welslagen van agroforestry. Ook het financiële aspect is niet evident voor agroforestry. De bank zal bij een investering geen genoeg nemen met het kapitaal van de opgroeiende bomen als betaling, hooguit als onderpand...

Kris Verheyen van de Universiteit van Gent en Bert Reubens gaven een toelichting over de technische aspecten van agroforestry voor Vlaanderen. Bert gaf een aantal voorbeelden van pioniers in Vlaanderen die reeds met agroforestry aan de slag zijn gegaan en lichtte de belangrijkste conclusies toe van een thesisonderzoek van de Katholieke Hogeschool Kempen waarin onderzocht werd hoe de Vlaamse landbouwers stonden tegenover agroforestry.

Koen Wellemans van het Departement Landbouw en Visserij lichtte toe hoe agroforestry zich als nieuw begrip een plaats dient te zoeken in het bestaande juridische landschap. Een eerste stap is gezet door de aanpassing van het bosdecreet, maar ook het natuurdecreet en bepaalde aspecten van het Veldwetboek dienen nog aangepast te worden. De consequenties van agroforestry bij pacht werden toegelicht. Er zijn nog andere juridische knelpunten die landbouwers afschrikken om te starten met agroforestry. Zo kan de Vlaamse overheid bekijken of de negatieve impact van het Landschapsdecreet en de Codex Ruimtelijke Ordening niet kan verminderd worden.

Yasmine Delaedt van het Agentschap voor Landbouw en Visserij lichtte de subsidieregeling voor agroforestry toe. Landbouwers kunnen tot 70% subsidie ontvangen voor de aanplantkosten. De subsidie wordt in aangevraagd in twee stappen. Tot eind augustus kunnen landbouwers via e-loket een aanvraag indienen voor agroforestry. De effectieve subsidieaanvraag gebeurt op basis van facturen en betaal bewijs die samen met de verzamelaanvraag kunnen ingediend worden.

Bert Reubens sloot de avond af met een oproep aan startende landbouwers. Omdat er nog weinig praktische ervaring is met agroforestry in Vlaanderen bieden het ILVO, de partners van het Consortium Agroforestry en het Beleidsdomein Landbouw en Visserij aan om landbouwers die starten met agroforestry te begeleiden met hun reeds opgebouwde expertise. Met deze win-win situatie kan de landbouwer snel toegang vinden tot de reeds beschikbare informatie en kunnen het onderzoek en de voorlichting gaandeweg hun kennis verder verrijken.

7: Studiedag 14 november, Leuven – Herk-de-Stad – Meensel-Kiezegem – Herselt: “Landbouwer en recreant”

Woensdag 14 november: de dag waarop de zevende en laatste studiedag van het Vlaams Ruraal Netwerk in 2012 plaatsvindt. Meer dan 30 personen hadden zich ingeschreven voor deze interessante dag. Helaas gooide een staking bij de vakbonden van de NMBS roet in het eten, waardoor het totaal aantal personen herleid werd naar een groep van 16 personen. Gelukkig waren de resterende deelnemers extra gemotiveerd om present te zijn en konden we bijgevolg deze studiedag toch laten doorgaan.

Tijdens deze dag wilden we de aanwezigen informeren over de relatie tussen landbouwer en recreant op het Vlaamse platteland. We namen een kijkje hoe landbouwers kunnen inspelen op de noden van recreanten, onder andere door verbredingsactiviteiten voor jong en oud. We bekeken hoe landbouwers kunnen omgaan met de mogelijke overlast die deze recreatie met zich meebrengt. Hoe maak je je bedrijf en je bedrijfsomgeving aantrekkelijk voor recreatie? Hoe ga je om met wandelaars die fruit plukken uit je

boomgaard? Hoe pak je zwerfvuil aan? Tijdens deze studiedag hebben we dus zowel een aantal goede punten als een aantal verbeterpunten onder de loep genomen.

Vanuit Leuven vertrok de bus richting Herk-de-Stad voor een eerste bedrijfs bezoek. Hoeve de Waterkant was de eerste stop van de dag en daar konden we tijdens de presentatie genieten van een heerlijke kop koffie met cake. De hoofdactiviteit op Hoeve De Waterkant is het kweken van runderen van het witblauwe ras. Het voeder voor hun dieren teelt de familie Mees-Gielis zelf. Daarnaast doen ze ook aan hoevertoerisme, geven ze rondleidingen en kunnen op het bedrijf verjaardagsfeestjes georganiseerd worden. Patrick en Anja hebben gekozen voor verbreding omdat er crisis in de sector heerst, maar uiteraard ook puur uit eigen interesse. Het feit dat het natuurgebied van het Schulensmeer vlak bij hen ligt geeft een verblijf op de hoeve natuurlijk een grote meerwaarde. Het bedrijf is daarnaast ook een zorgboerderij, en er is een thuisverkoop van vlees georganiseerd. In de toekomst kan je er ook terecht voor een partijtje "boerengolf".

Tijdens de presentatie vertelden ze ons dat ze ook last hebben van toeristen die blikjes, papiertjes, etc. weggooien op de weg en langs de wandel- en fietspaden. Een vroegere landbouwweg is nu een fietspad. Dit brengt heel wat discussie met zich mee over wie nu voorrang heeft. Soms valt er op deze weg al eens wat aarde van de tractorbanden, wat het spanningsveld tussen recreant en landbouwer af en toe vergroot. Voor we terug op de bus stapten, bezochten we de boerderij en de gastenkamers.

Vervolgens zetten we onze koers verder richting Meensel-Kiezegem. Daar stopten we bij Jeannine van LV Fruit Vanhellefont. Eerst konden we er genieten van een broodjesmaaltijd met onder andere zelf gemaakt appelsap, stukken fruit, enz. Na onze lunch begon Jeannine te vertellen over het familiebedrijf. Ze werken vooral met seizoensarbeiders, en proberen zoveel mogelijk te streven naar perfectie. Ze vertelt ons dat zij meer en meer zelfgemaakte producten verkopen, zoals perenadvokaat, jenever, appelsap, ... Daarom heeft het bedrijf ook beslist om een hoefewinkeltje op te starten. Het toerisme is van zeer groot belang van voor hen. Maar van dat toerisme ondervinden ze helaas ook last: de mensen laten zwerfvuil achter, plukken een appeltje, beschadigen onopzettelijk de bomen, Recreanten moeten volgens Jeannine meer bewust gemaakt worden van de schade die zij soms toebrengen aan de land- en tuinbouw. Na het verhaal van Jeannine was het tijd voor een rondleiding op het bedrijf. We zagen het volledige proces: het bewaren van het aangeleverde fruit, tot het automatisch wassen ervan en het uiteindelijk selecteren van de appels en peren. Hierna bedienden een aantal deelnemers zich nog van wat lekkers uit het hoefewinkeltje, waarna we terug plaats namen op de bus.

De laatste halte van deze mooie zonnige dag was Herselt. Dany baat er al vele jaren een varkensbedrijf uit. Sinds 2003 is Martine, de vrouw van Dany, ook actief op het bedrijf. Zij heeft er het Ollemanshoekje opgericht. Vroeger was Martine kleuterjuf, maar ze had steeds haar twijfels bij het bezoeken van soortgelijke bedrijven: de hygiëne schoot tekort, kinderen konden weglopen, er waren geen faciliteiten om deftig te lunchen, Daarom begon ze haar eigen educatieve kijkboerderij en investeerde in een goede omheining, een deftige zaal voor de kleuters om te lunchen, goed onderhouden sanitair enz. Dit in combinatie met vele dieren, een heuse "speel-stroezolder" en sinds kort ook een herfstwandeling in het bos naast hun bedrijf maakt van het Ollemanshoekje een topper voor scholen, jeugdbewegingen, Grabbelpas, ... Martine en Dany zijn heel tevreden met hun keuze destijds om een educatieve kijkboerderij op te richten, i.p.v. volop op de uitbreiding van de varkensstapel in te zetten. Hadden ze voor het laatste gekozen, dan betwijfelen ze of ze nu nog steeds actief zouden zijn op de boerderij.

Als afsluiter van dit bezoek, en van de studiedag, toonden Martine en Dany ons de educatieve ruimte, de dieren, de speelzolder,

Dit was meteen onze laatste studiedag van 2012 die de mensen ook deze keer wist te bekoren. Op naar de eerste studiedag van 2013!

Excursies en uitwisselingen

Er werden (zoals voorgenomen) drie excursies georganiseerd. Tijdens een eerste event (8 februari) werd samen met een Finse delegatie dieper ingegaan op de melkveehouderij in Vlaanderen. Hiervoor werden zowel een presentatie gegeven als bedrijfsbezoeken georganiseerd. Daarnaast hebben we ook nog een excursie rond innovatie in de Vlaamse land- en tuinbouwsector georganiseerd, in samenwerking met Innovatiesteunpunt. Tenslotte stond er nog een excursie voor jonge landbouwers op het programma, waarbij we vier landbouwbedrijven bezochten. Dit gebeurde in samenwerking met het Waals Ruraal Netwerk (en dus voor zowel Vlaamse als Waalse jonge landbouwers) en kwam tot stand op hun vraag.

1: Excursie 8 februari, Vlaams Brabant: Ontvangst Finnen

Op 8 februari werd een groep van een 20-tal Finnen ontvangen door het Vlaams Ruraal Netwerk. Deze mensen waren een paar dagen op excursie in België onder leiding van het Fins Ruraal Netwerk. De groep bestond uit afdelingshoofden van regionale afdelingen van energie, transport en milieu, en medewerkers van het Finse ministerie van landbouw, ook verantwoordelijk voor plattelandsontwikkeling.

In de voormiddag vormde het kasteel van Groenenberg, vlakbij het kasteel van Gaasbeek het decor voor een informatiesessie. Koen Wellemans gaf de gasten een korte inleiding in de Belgische staatsstructuur. Daarna ging hij dieper in op de karakteristieken van Vlaanderen en de Vlaamse landbouwsector, met focus op de melkveesector. Nele Vanslebrouck lichtte het PDPO II, en de plannen omtrent het PDPO voor de periode 2014-2020, toe. Tussendoor kwamen vragen van de Finse gasten, en lichtten zij ook kort de situatie in hun thuisland toe.

Ook de lunch vond plaats in kasteel Groenenberg. Een middagwandeling rond het prachtige kasteel van Gaasbeek kon natuurlijk niet ontbreken.

Na het strekken van de benen stapten we op de bus om een paar Vlaamse landbouwbedrijven te bezoeken. De eerste halte was Hoeve Lemaire in Sint-Martens-Lennik. De oppervlakte van het bedrijf bedraagt in totaal zo'n 125 ha, waarvan 75 ha akkerbouw en 50 ha grasland. Er wordt zowel Wit-blauw vleesvee als Holstein melkvee gehouden. Op de boerderij worden heel wat aardappelen verkocht. Daarnaast is de hoeve ook een kijkboerderij. Momenteel wordt op het bedrijf een nieuwe melkveestal opgebouwd, wat heel wat bekijks had bij de gasten.

Het tweede bedrijf dat bezocht werd, was het biologische fruitbedrijf van de familie Billens, 't Bioschuurke. Hier bedraagt de bedrijfsoppervlakte 8,5 ha, waarop voornamelijk appels en peren, en ook kersen en pruimen worden geteeld. Een deel van het fruit wordt via de veiling en via boerenmarkten verkocht, een ander deel in de winkel op het bedrijf. Een deel van het fruit wordt op het bedrijf verwerkt tot confituur, siroop, taarten, ... Deze eigen producten kunnen in de hoefwinkel gekocht worden, naast heel wat andere biologische producten. Heel wat Finse gasten konden de verleiding niet weerstaan en keerden terug richting Brussel met een potje confituur, fruit, truffels, ...

2: Excursie 5 juni, Antwerpen: "Innovatie begint met informatie"

Op 5 juni trokken we naar de provincie Antwerpen. Voor onze studiedag 'Innovatie begint met informatie' – in samenwerking met Innovatiesteunpunt – was het namelijk verzamelen geblazen aan het station Noorderkempen. Van daaruit vertrokken we richting Proefcentrum Hoogstraten.

Daar gaf Ward Baets eerst een algemene schets van het Proefcentrum, terwijl we konden genieten van lekkere aardbeien. Zo hoorden we er dat alle teelten door minimum één praktijkcentrum behartigd worden en dat zijzelf onderzoek doen in drie teelten: aardbei, tomaat en paprika.

Daarna nam hij ons mee in de glazen serres. Eerst zagen we de paprikateelt. Gemiddeld staan er 7,1 stengels per vierkante meter in de serres. Ward vertelde ons dat er rond zeven verschillende thema's wordt gewerkt. Onder andere rond ziekten en plagen, teelttechnieken, rassenonderzoek, ...

De volgende stop was bij de aardbeien. Voor onderzoek van de aardbei bezit het Proefcentrum 6000 m² serres, 3000 m² plastic serres, 1500 m² stellingen, 3000 m² trayveld en 1 ha vollegrondsteelt. Ook bij de

aardbeien werkt men rond dezelfde thema's. De impact van diffuus glas wordt getest, er zijn bloemknoponderzoeken etc.

De derde en laatste tuinbouwteelt in het Proefcentrum Hoogstraten zijn de tomaten. Ook daar zien we terug dezelfde zeven thema's behandeld worden en horen we dat er bij de tomaten gesegmenteerd wordt. Er zijn losse tomaten, trostomaten en de zogenoemde "Specialty Street". Bij Specialty Street zien we verscheidene varianten, zoals de kerstomaatjes.

's Middags zetten we koers richting Hortipower, een bedrijf dat gespecialiseerd is in de kweek van trostomaten. Na een lekkere broodjeslunch kregen we een rondleiding in het bedrijf. Hortipower bezit nu 9,5 ha serres en momenteel zijn ze bezig met een heuse uitbreiding (5 ha extra serres).

Dirk Van den Plas, één van de drie bedrijfsleiders, nam ons op sleeptouw doorheen de serres. We merken vooral op dat er zeer veel geautomatiseerd is: karren halen de oogst op en brengen ze naar sorteerplaats, daar worden de tomaten automatisch verzameld,... De pluk zelf en het sorteren per bakje gebeurt uiteraard nog handmatig. We eindigen de rondleiding langs de WKK-installatie en de verbrandingsoven (in geval van panne of onderhoud aan de WKK-installatie).

Nu hadden we dus reeds de onderzoeks- en de praktijkfase gezien. Voor het laatste bezoek kozen we ervoor de verkoop in de spotlights te plaatsen. Daarom trokken we dus naar de Veiling Hoogstraten!

Daar stond directeur Gaston Opdekamp ons te woord.

Veiling Hoogstraten bestaat al een kleine 80 jaar en telt ongeveer 300 leden anno 2012. Het bedrijf telt maar liefst 75 vaste werknemers. Er zijn vier hoofdproducten die de Veiling Hoogstraten jaarlijks verzett, namelijk aardbeien, tomaten, paprika en komkommers. 55% van hun omzet komt van de aardbeien. Er wordt 120.000 ton per jaar gezamenlijk aangeboden. Veiling Hoogstraten verkoopt via klok en bemiddeling. Met de klok gebeurt dit via een simultaan verkoopsysteem (interconnectie van 9 veilingen). Een leuk weetje: wanneer je bijvoorbeeld een bakje aardbeien koopt die verkocht is via Veiling Hoogstraten kan je traceren waar de aardbeien vandaan komen.

Na een rondleiding doorheen de volledige veilinggebouwen, inclusief het nieuwe gedeelte dat werd bijgebouwd, konden we tevreden terug huiswaarts keren...

3: Excursie 30 oktober: "Jonge landbouwers: realiteit van vandaag, uitdaging van morgen"

Op 30 oktober organiseerde het Vlaams Ruraal Netwerk samen met het Waals Ruraal Netwerk een excursie voor jonge landbouwers. In totaal stonden vier bedrijfsbezoeken op het programma. Al deze bedrijven worden geleid door jonge landbouwers, al dan niet samen met hun vader. De bedoeling van deze excursie was te horen hoe de bedrijven werken en hoe de overnames zijn gebeurd, met aandacht voor de positieve en negatieve aspecten.

Het eerste bedrijf dat werd bezocht, was het bedrijf van Dieudonné Kesenne in Hologne-sur-Geer. Hij heeft een melkveebedrijf met 65 melkkoeien op een totale oppervlakte van 38 ha. Dieudonné teelt zoveel mogelijk voeders zelf, en beredeneert zijn investeringen sterk. Hierbij probeert hij zoveel mogelijk zaken zelf te doen, waardoor de kosten voor investeringen een pak lager uitvallen.

Van Hologne-sur-Geer werd koers gezet naar Ayeneux. Op het bedrijf van Benoît en Denis Duysens worden 200 schapen en 120 geiten gehouden voor melkproductie en 40 zoogkoeien van het ras Blondes d'aquitaines. In totaal hebben zij 50 à 55 ha in gebruik. Op het bedrijf maken ze kazen van koeien-, geiten- en schapenmelk. Deze kazen konden de deelnemers ook zelf proeven tijdens de lunch.

Na de middagpauze bracht de groep een bezoek aan de hoeve van de familie Avermaete. Hier staat de vader samen met zijn twee zonen aan het roer. Samen baten zij een akkerbouw- en fruitbedrijf uit. Ze telen o.a. suikerbieten, uien, wortelen en peren. Maar aardappelen vormen hier de grootste teelt, met zo'n 200 ha. Ongeveer de helft van de aardappelen verhandelen ze via contracten. De familie Avermaete vindt dit een goede manier van werken, omdat ze voor dat deel van de oogst al zeker afzet hebben tegen een vooraf bepaalde prijs. Het ene jaar is dit in het voordeel van de landbouwer, het andere jaar in het voordeel van de aankopers.

De laatste halte van de dag was het bedrijf van de familie Buydens. Ook hier werken de vader en zijn twee zonen samen. Zij kweken 600 à 650 vleesrunderen op een totale oppervlakte van 165 ha. Zij zijn, tegen alle

adviezen in, zelf op zoek gegaan naar goede kruisingen met het Belgische witblauwe ras, wat tot mooie resultaten leidt. De bedrijfsleiders legden er ook de nadruk op dat een goede begeleiding en goed advies heel belangrijk zijn bij een overname.

Met de verhalen van deze inspirerende landbouwers en de vele goede raad in ons achterhoofd trokken we terug huiswaarts. Het was opnieuw een heel boeiende dag!

Interne evenementen

Om de bekendheid van het Vlaams Ruraal Netwerk en de maatregelen van het PDPO II binnen de Vlaamse administratie te verhogen, werd in 2009 gestart met de organisatie van “interne informatiemomenten”, gekoppeld aan de vergaderingen van het Uitvoeringscomité van het PDPO II. Later werd de naam “kennismarkt” vervangen door de term “Ervaringsplatform” – hetgeen de uitwisseling van kennis en ervaring meer centraal stelt.

Ook in 2012 organiseerde het Vlaams Ruraal Netwerk dergelijke informatiemomenten: maar liefst drie “ervaringsplatformen” behoren tot de vele realisaties van het Vlaams Ruraal Netwerk in 2012.

Op 6 maart vond het eerste ervaringsplatform van 2012 plaats. Vier sprekers, namelijk Els Marvellie (Vlaamse Landmaatschappij), Johan De Schryver (Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Structuur en Investerings), Kristien Reyms (Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling en Hubert Hernalsteen (Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid) lichtten de aanwezigen in over het thema “**water**” dat kadert in het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling 2007-2013.

Het tweede ervaringsplatform vond naar goede gewoonte plaats in het Ellipsgebouw en dit op 13 september 2012. Het thema van dit tweede ervaringsplatform van 2012, georganiseerd door het Vlaams Ruraal Netwerk, was de PDPO II-maatregel “**Introductie van de verwarringstechniek in de pitfruitteelt**”. Hilde Morren, Koen Wellemans (beide werkzaam bij Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling) en Annita Van Hoorde (Agentschap voor Landbouw en Visserij) leerden de aanwezigen hoe deze teelttechniek juist in elkaar zit, hoe de subsidiemaatregel werd uitgewerkt en wat de ervaringen zijn met deze maatregel.

Tenslotte werd er bij het laatste Ervaringsplatform van 2012 (9 oktober) tijd gemaakt voor de voorstelling van een onderdeel binnen As 4 (LEADER), namelijk de **samenwerkingsprojecten met andere plattelandsgebieden**. Davy De Dobbeleer van de Vlaamse Landmaatschappij gaf een algemene inleiding om de maatregel wat te schetsen. Daarna werden zowel interterritoriale (tussen gebieden binnen dezelfde lidstaat) als transnationale (tussen gebieden van verschillende lidstaten) projecten voorgesteld door een aantal Leadercoördinatoren en projectverantwoordelijken.

Andere

Zoals gepland organiseerde het Vlaams Ruraal Netwerk in 2012 een informatieve informatiecampagne. Vijf locaties in Vlaanderen werden bezocht en circa 5500 bezoekers werden ontvangen en geïnformeerd. Daarnaast werd meegewerkt aan de prijsuitreiking van KVLV rond "Vrouwelijk Talent op het Platteland" op 13 mei (zie <http://www.talentophetplatteland.be/>) en werd op vragen van derden ingegaan (organisatie van drie "externe studiedagen" (zie hoger) en de organisatie van een brainstormdag voor PDPO III (zie onder)).

Goed Geboerd. Een portie landbouw op je bord!

In 2012 werd het Vijftigjarig bestaan van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (CAP) gevierd in Europa. Ook in Vlaanderen werd hieraan aandacht besteed, zij het op een eigen wijze. Zo zijn we er, tijdens de zomermaanden van 2012, samen met het Departement Landbouw en Visserij, op uit getrokken met een communicatie-initiatief rond de Vlaamse landbouw en het Vlaamse platteland.

Vijf locaties (elk in één van de vijf Vlaamse provincies) kregen de eer om een weekenddag of een volledig weekend opgefleurd te worden met onze rondreizende stand. Hierbij hebben we gezocht naar locaties die tijdens een zomerweekend drukbezocht zijn en een breed publiek kunnen aanspreken. Hieronder zijn ze kort even opgesomd:

- zondag 8 juli 2012: terrein Land- en Tuinbouwdag in Alden Biesen, provincie Limburg
- zaterdag & zondag 28-29 juli 2012: strandplein Mariakerke, provincie West-Vlaanderen
- zaterdag & zondag 4-5 augustus 2012: Provinciaal Domein De Halve Maan Diest (nabij kinderboerderij), provincie Vlaams-Brabant
- zaterdag & zondag 18-19 augustus 2012: Korenmarkt Gent (ruimte voor Sint-Niklaaskerk), provincie Oost-Vlaanderen
- zaterdag 8 september 2012: terrein Landbouwdag Heist-op-den-Berg, provincie Antwerpen.

Wat viel er te zien/doen?

Samen met een eventbureau wilden we vijf kernboodschappen rond de belangrijke rol van land- en tuinbouw aan de man brengen. Deze waren:

- "van zaad tot bord": hier vertelden we over de volledige keten, met aandacht voor alle tussenschakels maar ook voor de reststromen en verspilling.
- "eerlijke prijzen voor (h)eerlijke spijzen": de boodschap ging vooral over de prijsvorming van de landbouwproducten, waarbij we ook zijn ingegaan op hoeveel procent van de consumentenprijs naar de land- en tuinbouwers gaat.
- "lekker en gezond van eigen grond": hier gingen we in op de kwaliteit van de producten en op de investeringen in onderzoek, maar ook op het dalend gebruik van pesticiden.
- "de juiste boer op de juiste plaats": via deze boodschap gaven we mee dat de landbouwer de ruimte mee vormgeeft en onderhoudt, zowel door de inplanting van zijn bedrijf als door aandacht voor dierenwelzijn en natuurlijke begrenzingsen.
- "landbouwer als ondernemer": hiermee lichtten we de bezoeker in over de specifieke zaken waar de sector mee geconfronteerd wordt, zoals de grote schommeling van de grondprijzen, onbekende afzetprijzen en de afhankelijkheid van weer en gezondheid.

Op de infoborden was heel wat te lezen over de landbouw van vandaag. Voor de kinderen werden alle boodschappen in spelvorm vertaald: zo was er een labrynt, een laboratorium, een vogelverschrikker, een brochure, ...

In totaal hebben zo'n 5500 mensen onze stand bezocht, en hebben we heel veel positieve reacties ontvangen.

We hebben dit project ook ingediend voor de 'Communication Awards on the Common Agricultural Policy', georganiseerd door de Europese Commissie. Het project werd niet geselecteerd voor de finale, maar wordt wel opgenomen in een databank met goede praktijken over communicatie over het GLB.

Brainstormdag PDPO III

Op 28 juni 2012 werd met 35 personen uit de beheersdiensten van PDPO II een aanzet tot SWOT gemaakt en daaruit beleidsvoorstellen geformuleerd. Het Vlaams Ruraal Netwerk organiseerde en begeleidde deze inhoudelijke brainstormdag en zorgde mee voor de redactie van het intern rapport.

Communicatie

Website Vlaams Ruraal Netwerk

In 2011 werd de nieuwe website van het Vlaams Ruraal Netwerk gelanceerd. Deze is sinds eind 2011 online, op het gekende adres www.ruraalnetwerk.be.

In 2012 werden voornamelijk inhoudelijke aanvullingen online geplaatst. Minstens wekelijks werd de website inhoudelijk aangepast en aangevuld met verslagen van bezoeken en deelnames aan studiedagen, verslagen van vergaderingen én informatie over de voorbereiding van het GLB na 2013. Ook werden de aankondigingen geüpdatet, oproepen (voor bijvoorbeeld het indienen van plattelandsprojecten) vermeld, ... Alle ontvangen info omtrent studiedagen, belangrijke deadlines etc. kon ook teruggevonden worden in de gemakkelijk te raadplegen agenda.

We hebben ook werk gemaakt van een directe link tussen de nieuwsbrief en de artikelen op de website, waarbij we de website regelmatig hebben aangevuld met informatie die past binnen het driemaandelijke thema.

In 2012 telde onze website 36.948 individuele bezoekers. Dit is minder in vergelijking met voorgaande jaren, maar dit komt omdat we vanaf 2012 een nieuwe website hebben gecreëerd. De cijfers mbt de vorige website (gemaakt in iPublish) waren gebaseerd op het aantal pageviews (aantal keer dat een pagina wordt aangeklikt) - het cijfer mbt de nieuwe website en 2012 (gebaseerd op Drupal) vermeldt het aantal unieke bezoekers. Daarnaast is het normaal dat een nieuwe website tijdelijk minder bezoekers heeft, omdat nieuwe webadressen nog moeten gevonden worden door de zoekmachines.

Ook de projectendatabank is in 2012 aangevuld. Eind 2012 was deze projectendatabank volledig aangevuld en compleet: meer dan 700 As 3- en leaderprojecten én zes samenwerkingsprojecten zijn te raadplegen op onze webstek.

Nieuwsbrief

De vier nieuwsbrieven werden in 2012 opgehangen aan het thema "Landbouwer als...", waarmee we de verbinding maken met de evenementen die voor het brede publiek werden georganiseerd.

De onderwerpen waren:

maartnummer: Landbouwer als manager

juninummer: Landbouwer als "sociaal dier"

septembernummer: Landbouwer als plattelandsactor

decembernummer: Landbouwer als deel van het geheel (verleden, heden, toekomst).

In 2012 hebben we werk gemaakt van een directe link tussen de nieuwsbrief en de artikelen op de website, waarbij getracht werd om de website regelmatig aan te vullen met informatie die past binnen het driemaandelijke thema.

De abonnering op deze nieuwsbrieven kende ook in 2012 een stijging van maar liefst 80 extra geïnteresseerden (met een voorkeur voor de digitale versie van de nieuwsbrief). Dit komt vooral doordat we de bezoekers van onze website sinds 2012 de mogelijkheid hebben aangeboden om online te kunnen inschrijven.

In de nieuwsbrieven werden telkens de komende activiteiten van het Vlaams Ruraal Netwerk aangekondigd.

Andere publicaties

Gelinkt aan de consultatiedag "Platteland na 2013: waar zetten we op in?" heeft het Vlaams Ruraal Netwerk in 2012 een Nederlandstalig rapport gepubliceerd. Hier kunt u alle bevindingen, conclusies, etc. terugvinden. Dit rapport hebben we op onze website gepubliceerd, maar papieren versies zijn eveneens bij ons ter beschikking.

In het kader van de Goed Geboerd-toer werd een brochure gepubliceerd rond het 50 jarig bestaan van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Ook deze brochure kunt u op onze webstek terugvinden.

In 2011 werd reeds gestart met de procedure voor het uitgeven van een fotoboek waarin de maatregelen van PDPO II in beeld worden gebracht. In 2012 kreeg de geselecteerde fotograaf de opdracht om alle maatregelen van PDPO II zo goed mogelijk in beeld te brengen. Na het eerste kwartaal van 2013 hopen we alle foto's genomen te hebben. Hieruit wordt tegen het najaar van 2013 een fotoboek gedistilleerd.

Hiernaast werden geen eigen publicaties meer uitgegeven maar werd enkel meegewerkt aan andere communicatiemiddelen (zie onder).

Communicatie- en promotiemateriaal

Het Vlaams Ruraal Netwerk kocht in 2012 100 kaartspellen aan en 50 thermosbekers, gepersonaliseerd met de huisstijl en het logo van het Vlaams Ruraal Netwerk. Er werd ook een digitaal foto toestel aangekocht, om onze activiteiten nog beter in beeld te kunnen brengen.

Andere communicatie

Het Vlaams Ruraal Netwerk verspreidde **persberichten** bij de organisatie van elk extern evenement. Deze werden meestal opgenomen door de vakpers. Bij enkele studiedagen, zoals de studiedag "Korte keten", of de excursie "jonge landbouwers" van 30 oktober werden ook door externen artikelen en verslagen gepubliceerd op externe websites.

Daarnaast was het Vlaams Ruraal Netwerk ook aanwezig op diverse studiedagen georganiseerd door derden. Hiervan werd in de mate van het mogelijke verslag uitgebracht op de website.

Transnationale ondersteuning

Het Vlaams Ruraal Netwerk ondersteunt de transnationale werking van de maatregelen van het PDPO II op verschillende manieren en niveaus: als actief lid, als co-organisator of als deelnemer en daarnaast beantwoordt het Vlaams Ruraal Netwerk ad hoc-vragen.

Naast het ontvangen van een Finse delegatie (zie hoger) werden we op 24 april bezocht door vertegenwoordigers van Bulgaarse Leadergroepen. Nele Vanslebrouck heeft een presentatie gegeven over de Vlaamse invulling van het PDPO II met focus op de rol en de activiteiten van het Vlaams Ruraal Netwerk, de evolutie van Leader in Vlaanderen en tenslotte de problemen en best practices van de Plaatselijke Groepen. Op 3 juli hebben we ook een Poolse delegatie te woord gestaan. Koen Wellemans heeft dit voor zijn rekening genomen. Daar lag de focus vooral op de activiteiten van het Vlaams Ruraal Netwerk.

Wat Europese vergaderingen betreft, nam het Vlaams Ruraal Netwerk eerst en vooral in eigen naam en als Belgisch aanspreekpunt deel aan de bijeenkomsten van zowel het **Coordination Committee** (14/6 en 6/12) als het **Leader Subcommittee** (31/5, 22/11) van het European Network for Rural Development.

In het verlengde hiervan werkte het Vlaams Ruraal Netwerk actief mee aan verschillende workshops. Er werd deelgenomen aan workshops rond strategisch programmeren (14/3), rond "Community-led Local Development" (1/6), rond de toekomst van netwerken (17/9) en rond "financial engineering" (26/10).

Daarnaast werkte het Vlaams Ruraal Netwerk actief mee aan de bijeenkomsten van de **Nationale Rurale Netwerken**. In 2012 werd drie maal op verplaatsing vergaderd (februari (Griekenland), mei (Finland), oktober (Cyprus)). Op de NRN Meeting in Griekenland werden verschillende zaken besproken: feedback van de eerste vergadering van de Middellandse Macroregio; het NRN Café; de toegevoegde waarde van netwerken; financiële aspecten van plattelandontwikkeling; 'food in action'; en het LAG Event in april 2012. Tijdens de vergadering in Finland lag de nadruk op hoe de effectiviteit en efficiëntie van het netwerken als middel voor plattelandontwikkelingsbeleid in de Europese lidstaten kan verbeterd worden. Tijdens de laatste NRN Meeting van 2012 in Cyprus werd aandacht besteed aan de programmering, monitoring en evaluatie van de toekomstige nationale rurale netwerken; aan het belang van communicatie als middel voor effectieve netwerking; en aan de activiteiten van nationale rurale netwerken.

Door deze actieve aanwezigheid op internationaal vlak kon het Vlaams Ruraal Netwerk in 2012 aandacht blijven hebben voor de Vlaamse **representatie** op internationaal vlak. Hierbij werd enerzijds extra gefocust op het korte keten-verhaal (waarbij zowel buitenlandse expertise naar Vlaanderen werd gehaald als de Vlaamse kennis in Europa werd verspreid) en werd anderzijds pro-actief meegewerkt aan de "monitoring toolkit" van het European Network for Rural Development.

Het Vlaams Ruraal Netwerk heeft ook in 2012 diverse malen overlegd met de Waalse **collega's**. Naast het afstemmen van de activiteiten werden hierdoor eveneens twee gezamenlijke events georganiseerd (zie hoger).

Tenslotte was het Vlaams Ruraal Netwerk (pro-actief) **aanwezig** op diverse binnen- en buitenlandse overlegmomenten en conferenties, onder andere het Leader-event rond lokale ontwikkelingsstrategieën en transnationale samenwerking (27-28 april), de EESC-Conference 50 years CAP (20 en 21/03), de conferentie "The CAP towards 2020- taking stock with civil society" (13/7 en het nieuw opgerichte overleg tussen de communicatie-actoren rond GLB (initiatief van de Europese Commissie, opgericht in het kader van 50 jaar GLB – overleg in februari, september, december), Open Days (10 en 11/10), het seminarie 'Successful programming' (06-07/12), en werkten we mee aan een bevragsingsronde rond "Leader self-assessment" (bijeenkomst op 19/3). In 2012 nam het Vlaams Ruraal Netwerk ook actief en proactief verder deel aan alle overlegmomenten (zowel op Europees, federaal als Vlaams niveau) rond het **toekomstig GLB**.

Lessen uit het verleden: aandachtspunten voor de toekomstige werking

Op basis van de interne evaluatie van de werking in 2012 en op basis van overleg met de Coördinerende Cel Europees Plattelandsbeleid ziet het Vlaamse Ruraal Netwerk volgende positieve en verbeterpunten die naar de toekomstige werking worden meegenomen:

- op het vlak van organisatie van activiteiten

- De keuze voor een asoverschrijdende benadering van activiteiten en communicatie blijft een succesnummer en zorgde ook voor 2012 voor een groeiende bekendheid.
- Het Vlaams Ruraal Netwerk werkt steeds vaker op vraag van plattelandsactoren, wat overeenstemt met een groeiende bekendheid en waardering van onze werking. Er moet echter over gewaakt worden dat de link met PDPO behouden blijft en dat we geen “event-bureau” voor anderen worden. Elke vraag dient dan ook individueel beoordeeld te worden.
- De organisatie van maar liefst 7 studiedagen voor het grote publiek is meer dan voldoende voor onze teambezetting. De combinatie van een informatiemoment (“theorie”) met een excursie (“praktijk”) draagt de voorkeur van de deelnemers weg en moet zoveel mogelijk toegepast worden.
- Via de organisatie van interne informatiemomenten zette het Vlaams Ruraal Netwerk verder in op het verhogen van zowel haar eigen bekendheid als het inzicht in de maatregelen van het PDPO II. Deze ervaringsplatformen kenden in 2012 echter een heel stuk minder succes in vergelijking met de voorgaande jaren. In 2013 wordt deze praktijk dan ook niet hernomen.
- Bij co-organisatie met onze collega’s van het Waals Ruraal Netwerk moet erop gelet worden dat de voorbereidingen tijdig starten. Dit bleek nogmaals in 2012.
- Er moet over gewaakt worden dat de activiteiten gespreid zijn over het hele jaar, zodat grote pieken kunnen vermeden worden. In 2012 zijn we in deze opzet geslaagd.

- op het vlak van communicatie

- Op inhoudelijk vlak is de doorstroming van informatie van derden om op de website te plaatsen (inhoud, oproepen, agendapunten, ...) nog altijd relatief beperkt, doch beter dan voorgaande jaren. Hier moet in 2013 verder gezocht worden naar een structurele oplossing.
- Op het vlak van communicatie is de aandacht voor (activiteiten van) het Vlaams Ruraal Netwerk verhoogd omdat we telkens een persbericht hebben gelanceerd bij het organiseren van studiedagen en andere activiteiten.

- op het vlak van transnationale ondersteuning

- Het Vlaams Ruraal Netwerk plant het verderzetten van de actieve en proactieve aanpak die Vlaanderen in de voorbije jaren op internationaal vlak mee op de kaart heeft gezet. Hierbij blijft de aandacht gaan naar enkele thema’s die reeds in het verleden werden behandeld, zoals het toekomstig GLB-beleid.

